

Nr 378.

Av herr **Christiernsson**, *angående främlingskontrollens rationella ordnande.*

1932 års riksdag beslöt i enlighet med då föreliggande kungl. proposition i ämnet (nr 6) att lagen av den 2 augusti 1927 om utlännings rätt att här i riket vistas skulle med vissa ändringar fortfarande tillämpas intill utgången av år 1937.

I anslutning till frågan om den med denna lags tillämpning sammanhängande gränskontrollen förelågo vid nyssnämnda riksdag i stort sett likalydande motioner, i första kammaren (nr 221) av herrar Hjalmarsson och von Geijer och i andra kammaren (nr 329) av herr Weibull, i vilka yrkades, att riksdagen måtte ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett anslag, utöver det tidigare för gränskontrollen utgående, på 30,000 kronor att användas som ersättning åt kommuner, vilka i särskild grad bli ekonomiskt betungade med den övervakning, som måste följa med en fortsatt tillämpning av 1927 års lag.

I motiveringen för det sålunda begärda anslaget anfördes bland annat:

»Lagens övervakande pålade skilda ortsmyndigheter betydande arbete och kostnader. Detta gällde särskilt om sådana gränsorter, vilka hade en livlig förbindelse med utlandet, i alldeles särskild grad en kommun som Hälsingborgs stad, vilken från tidigt på morgonen till efter midnatt hade ångfärjeförbindelse, ofta med två färjor samtidigt, med den danska grannstaden Helsingör. För passkontrollens skull åtgingo också i Hälsingborg tre polismän, vilka uteslutande ägnade sig åt denna och skiftesvis förrättade den dagliga tjänstgöringen, vilken sträckte sig över omkring 18 timmar. Andra orter, såsom Malmö, Landskrona och Trälleborg, måste i större eller mindre utsträckning anordna en liknande permanent passkontroll.

Kostnaderna för denna polistjänst, vilken i det väsentliga finge betraktas tjäna ett statens och hela rikets intresse, bleve givetvis avsevärda. Enligt uppgift från Hälsingborg belöpte de sig under sistlidet år till icke mindre än 12,844 kronor 80 öre. Då de särskilda åtgärderna i fråga om främlingstrafiken måste tillgripas i och med världskriget hade det varit naturligt, att även den enskilda kommunen påtog sig extra bördor i det allmännas intresse, men man hade då givetvis räknat med att bördan skulle bli av övergående natur. Den hade emellertid mer och mer fått karaktären av permanent anordning, och genom trafikens ökning hade faktiskt bördan blivit mer tryckande än tidigare. Under sådana förhållanden syntes det vara rätt och billigt, att staten påtog sig åtminstone det väsentliga av dessa ekonomiska bördor, som passkontrollen i större omfattning pålade de olika gränskommunerna.»

Sammansatta stats- och lagutskottet kunde för sin del icke tillstyrka bifall till motionerna men anförde i sitt betänkande (nr 7) följande:

»Av motiveringen framgår att därvid särskilt åsyftas vissa skånska städer med stark resandeström från utlandet. Utskottet kan i anledning härav erinra, att Kungl. Maj:t redan genom beslut den 26 mars 1926 — efter framställning av magistraten i Trälleborg — med stöd av 4 § i polislagen förordnat, att i nämnda stad skulle för passkontrollens handhavande därstädes finnas anställd polispersonal för hela rikets behov i den omfattning det för ändamålet vore av nöden samt att det skulle ankomma på länsstyrelsen att pröva befogenheten av härav föranledd utgift, för vilken gottgörelse av statsmedel begärdes. Därest andra städer anse sig berättigade till motsvarande förmån, ha även de att göra framställning härom till Kungl. Maj:t, som lärer vara oförhindrad att tillmötesgå densamma i den mån verkställd utredning giver skäl därtill. Vid nu angivna förhållanden anser utskottet sig sakna anledning taga ställning till, i vad mån utvidgade statliga anordningar för gränskontroll kunna vara erforderliga, och torde tillsvidare icke för ändamålet behöva beräknas högre belopp än i propositionen med utgångspunkt från förefintliga anordningar föreslagits. Utskottet vill uttala önskvärdheten av, att ökade kostnader härutinnan icke utan särskilda skäl åsamkas statsverket.»

Beträffande trafiken över de svenska städerna vid kusten av Öresund gäller att en betydande andel av resandeströmmen omfattar medborgare i, utom vårt eget land, Danmark, Norge och, ehuru i mindre grad, Finland och Island. Detta förhållande har även givit Kungl. Maj:t anledning att i kungl. kungörelser av den 17 maj 1930 (nr 140) samt den 18 juli 1931 (nr 299) passfrihet införts i fråga om medborgare från de nämnda nordiska staterna, som anlända till riket från Köpenhamn eller Helsingör över hamn eller flyghamn vid Öresund (sträckan Malmö—Kullen) och ön Ven eller från Bornholm över Ystad eller Simrishamn eller från Köpenhamn eller Fredrikshamn till Göteborg, allt under förutsättning att vistelsen i riket gäller högst 14 dagar och ej avser arbetsanställning.

Denna passfrihet för huvuddelen av resandeströmmen över de nämnda skånska städerna har visserligen medfört den anordningen att särskild genomgång lämnats fri i spärren vid passkontrollen för detta flertal men övriga hänvisas att på annan väg genom spärren förete pass i vanlig ordning för den här posterande polismannen. Sådan passkontroll måste alltså äga rum vid varje tillfälle.

Anordningen har visat sig särskilt betungande i Hälsingborg. Trafiken företer under senaste år en ständig stegring, vilken föranlett insättandet av ända till tre ångfärjor, som oavbrutet pendla mellan Helsingör och Hälsingborg från tidigt på morgonen till efter midnatt. I all synnerhet har den oavbrutet tilltagande biltrafiken bidragit härtill, och de flesta av färjeförbindelserna ha också fått karaktären av bilfärjor. Passkontrollen blir under sådana förhållanden ytterst krävande.

Stadsfullmäktige i Hälsingborg hava upprepade gånger vänt sig till Kungl.

Maj:t med anhållan om ersättning för de utgifter passkontrollen där pålagt samhället. Kungl. Maj:t har emellertid lämnat de sålunda gjorda framställningarna utan avseende. Hos Kungl. Maj:t vilar ännu en sådan framställning, av den 5 sistlidne december, i vilken anhålles att Kungl. Maj:t vid fixerandet av anslagsbehovet för passkontrollen i riksstaten för budgetåret 1934—35 måtte beräkna, att medel även skola finnas tillgängliga för täckandet av de utgifter Hälsingborgs stad kan visa sig ha haft för passkontrollen under detta och närmast förestående budgetår. Enligt av poliskammaren lämnad uppgift beräknas dessa stadens utgifter för lön, beklädnadsersättning och dyrtidstillägg för tiden $\frac{1}{7}$ 1933— $\frac{30}{6}$ 1934 till kronor 13,018: 80 samt för $\frac{1}{7}$ i år till $\frac{30}{6}$ nästa år till kronor 12,895: 20.

Av dessa siffror framgår ju tydligt, vilket betydande belopp som Hälsingborgs avsevärt skattetyngda kommun haft att erlægga under den långa följd av år, som passkontrollen bestått. Det har icke i något fall blivit påstått, att icke Hälsingborgs stad principiellt och moraliskt är i sin fulla rätt att erhålla ersättning för dessa anordningar, vilka väsentligen gälla *statsnyttan*. Det är genom denna trafik över Sundshamnarna och först och främst Hälsingborg, som ovälkomna främmande element söka sig in i landet. De ha ingalunda Hälsingborg som mål för sina resor. Gent emot det hörda påståendet, att Hälsingborgs skattedragande affärsmän och andra skulle erhålla sådana inkomster på grannlandstrafiken, att dessa kunde på sitt sätt kompensera tungan för den denna trafik dock ovidkommande passkontrollen, måste invändas, att förhållandena äro mycket växlande, beroende på hur prisnivån växlar i Danmark och Sverige och valutakurserna. Hälsingborgs näringsliv har fått giva en mycket stor tribut till sina danska konkurrenter av skilda slag, och i fråga om vissa näringsgrenar, som exempelvis tobakshandeln, äro de svenska intressenterna konstant lidande. Trafiken från Danmark på Hälsingborg går väsentligen omedelbart genom denna vidare till turistorter av olika slag, fördelade över hela landet. Detta gäller så gott som undantagslöst biltrafiken.

Från och med budgetåret 1927/1928 hade för varje särskild budgetperiod posten för gränskontroll beräknats till 30,000 kronor för att från och med budgetåret 1932—33 höjas till 45,000, vilken summa även upptages i nu framlagt budgetförslag. Anordningar för dylik kontroll hava ansetts kunna i vissa fall lämpligen åstadkommas på det sätt, att Kungl. Maj:t med stöd av 4 § i lagen om polisväsendet i riket förordnat, att i visst polisdistrikt skulle finnas anställd polispersonal för hela rikets behov. Sådan polispersonal finnes sålunda anställd i Trälleborg och i Eda socken (Charlottenberg) i Värmland. På vissa andra ställen hava andra anordningar av ekonomiska och praktiska skäl synts vara lämpligare. Sålunda anlitas i flera län mot särskild ersättning tullpersonal som biträde med passgranskning m. m. I Värmlands län är en särskild person anställd för att biträda med övervakande av över Charlottenberg till Sverige inkommande utländska undersåtar

samt för sådant ändamål särskilt medfölja de från Norge över Charlottenberg anländande tågen. Särskilt kostsamma för statsverket äro de anordningar för gränskontroll, som vidtagits i Norrbottens län. Där finnas anställda extra polismän (gränspolismän) för övervakande av trafiken över gränsen mot Finland. Vidare biträder i stor utsträckning tullpersonal, lydande under Haparanda och Kiruna tullkammare, polismyndigheterna vid gränskontrollen. Och ytterligare äro särskilda anordningar vidtagna för passkontrollen i Haparanda och å järnvägslinjen Vassijaure—Kiruna.

Det har tidigare meddelats riksdagen att den årliga kostnaden för de nuvarande anordningarna för gränskontrollen, vilka, som nämnts, beräknats till 45,000 kronor för innevarande budgetår eller samma summa, som nu begäres i föreliggande budgetförslaget, skulle kunna nedbringas. Det föredragande statsrådet upplyser emellertid nu om, att verkställd undersökning visat att så icke kan ske. Någon hänsyn torde därvid icke hava tagits till framställningarna från Hälsingborg. Enligt uppgift skulle också för denna kontroll budgetåret 1932—1933 ha i verkligheten utbetalats icke mindre än i runt tal 68,000 kronor. Det synes sålunda under alla förhållanden vara angeläget att den ekonomiska sidan av hela denna angelägenhet blir underkastad en grundlig omprövning.

Det är uppenbart att det är det tryckta statsfinansiella läget, som avhållit Kungl. Maj:t från att reglera dessa förhållanden på ett likformigt och rättvist sätt. På samma gång har en skarp kritik riktats mot det nu praktiserade systemet för främlingskontrollen, och detta har genom polisundersökningar i ett par särskilt uppmärksammade fall visat sig uppenbart bristfälligt. Den nyorganiserade statspolisen har undersökt möjligheterna av att påtaga sig den mest betungande passkontrollen men funnit detta oförenligt med dess nuvarande organisation och tillgångar.

Statsmakterna hava att snart nog på nytt taga avgörande ställning till hela detta spörsmål, då den nu gällande lagstiftningen alltjämt är av provisorisk karaktär. Det synes under sådana förhållanden vara angeläget att alla dessa omständigheter snarast upptagas till en allsidig prövning, varför hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om skyndsamt utredning av frågan om främlingskontrollens rationella ordnande.

Stockholm den 22 januari 1934.

Nils Christiernsson.
